

DE OOIEVAARSSTAND IN NEDERLAND NOG VERDER GEREDUCEERD

In 1973 vlogen slechts 7 jonge Ooievaars uit

Door H. L. Schuilenburg
Rijksinstituut voor Natuurbeheer *

Door de verschrikkelijke najaarsstormen van 1972 en de voorjaarsstormen van 1973 gingen tal van nesten verloren, zodat het nestenbestand in Nederland een flinke adering heeft moeten ondergaan. Maar liefst 17 nesten gingen verloren, die niet meer zullen worden bezet worden. Het enorme gure, koude en met stormen gepaard

Foeragerend rondom Rommelgebergte,
Winterswijk van 30-7 t/m 5-8-1973

Foto: H. Wessels

gaande voorjaar was de oorzaak dat de Ooievaars bijna allen 3 à 4 weken later arriveerden dan normaal. Dat dit zijn invloed zou doen gelden op het broedresultaat, was dus te verwachten, maar dat er zó weinig jongen zouden uitvliegen hadden wij toch niet verwacht.

De Ooievaars in Nijeveen arriveerden op 15-4 en 26-4, in Grafhorst op 4-2 en 27-6, in Wapenveld op 22-4 en 28-4, in Leerdam op 25-4 en 17-5 en in Dussen op 8-4 en 21-4.

In Sliedrecht arriveerden de partners gelijk, nadat het nest eerst door een geringde solitair was bezet.

Groningen, Friesland, Utrecht, Overijssel en Zuid-Holland bleven zonder jonge Ooievaars, in de provincie Zuid-Holland is dit voor het eerst in de geschiedenis.

Voor zover bekend werden 6 nesten bewoond door paren, waarvan 3 met resultaat (1972 = 9 en 6).

Er werden 8 eieren gelegd (1972 = 23) en werden 7 jongen geboren, zodat 1 ei niet is uitgekomen (1972 = 2). De 7 jongen zijn alle uitgevlogen. In 1972 15, zodat dit jaar de helft minder is uitgevlogen dan in 1972. Er werden 5 eieren uitgeworpen: in Friesland 3 en in Zuid-Holland 2 stuks (1972 = 8).

Het aantal door solitairen bewoonde nesten bedroeg 3 (1972 = 7). Het aantal tijdelijk bewoonde nesten bedroeg 14 (1972 = 18). Op 1 nest werden gevechten geleverd (1972 = 2).

* R.I.N. - bericht nr. 54

TABEL I. In deze tabel is het overzicht gegeven van de bezettingen der nesten

	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Nesten door paren bewoond met resultaat	52	43	40	26	30	40	24	23	17	18	11	10	12	7	12	6	3
Nesten door paren bewoond zonder succes	21	13	10	22	16	10	9	6	15	10	8	9	7	7	2	3	3
Nesten door solitairen bewoond	16	14	10	19	13	10	11	6	7	6	10	2	4	7	3	5	3
Nesten tijdelijk in gebruik of bewoond	22	26	16	9	14	16	14	23	9	20	13	28	11	27	32	18	14
Nesten waar om gevocht is	24	10	14	11	8	15	4	6	8	7	4	6	5	5	3	2	1

Overzicht van de door paren bewoonde nesten en aantallen uitgevlogen jongen

E. Veld, Nijeveen, Drenthe	3
G. J. Last, Grafhorst, Overijssel	—
G. H. Luchtenbelt, Wapenveld, Gelderland	2
Gemeentehuis Leerdam, Zuid-Holland	—
J. Mudde, Sliedrecht, Zuid-Holland	—
Raadhuis Dussen, Noord-Brabant	2

Totaal: 7 jongen

TABEL II. Overzicht van het aantal jongen per nest:

Nesten met 1 jonge Ooievaar	= - - -
Nesten met 2 jonge Ooievaars	= 2 = 4
Nesten met 3 jonge Ooievaars	= 1 = 3
Nesten met 4 jonge Ooievaars	= - - -

Totaal 7 jonge Ooievaars

Nesten tijdelijk door paren gebruikt

H. J. te Siepe, Harculo/Windesheim; Gemeentehuis Oudewater en het nest te Drongelen.

Nesten door solitairen bewoond

D. Maat, Luxwoude; Gemeentehuis Schoonrewoerd;
Mevrouw A. Gort - v. d. Linden/Fam. Stam, Nieuw Lekkerland.

Nesten tijdelijk door solitairen gebruikt

L. Luursema, Oosterzand/Niekerk; J. Torenbos, Eexterzandvoort/Anlo; G. v. d. Streek, Oldebroek; W. J. N. M. Verholt, Ravenswaarden/Gorsseel; J. Mudde, Sliedrecht; Giessenburg (meded. G. den Uil); B. J. Hofhuis, Schuwacht/Lekkerkerk en Meeuwen/Aalburg (meded. van P. Scheygrond).

Nesten waar om gevochten is

D. Maat, Luxwoude/Opsterland (2 maal).

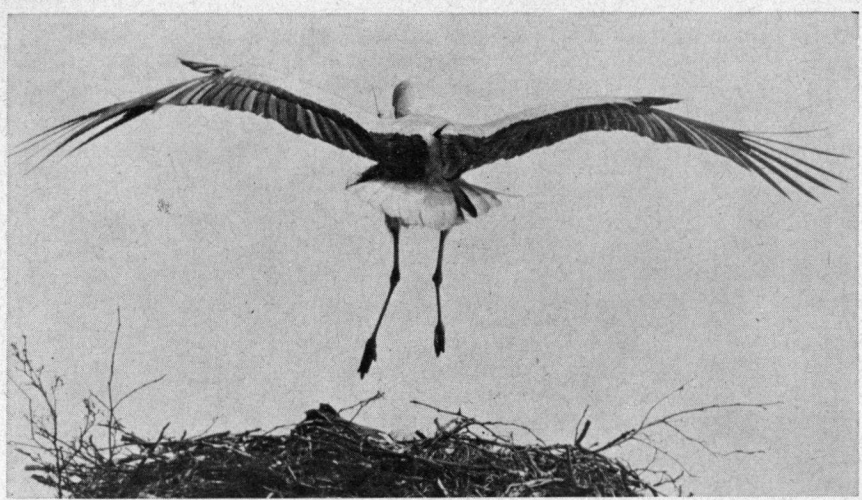

Frieslands laatste bewoonde ooievaarsnest te Luxwoude had in mei 1972 twee jongen

Foto : L. Wolzak

Tabel III. Aantal jonge Oolevaars per provincie 1939 - 1973.

Jaar	Groningen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Gelderland	Utrecht	N.-Holland	Z.-Holland	Zeeland	N.-Brabant	Limburg	Totaal aantal jongen	Aantal door paren bewoonde nesten	Gemiddeld aantal jongen per bewoond nest
1939	98	168	185	85	99	29	6	64	—	89	—	823	316	2.60
1950	42	30	42	24	14	10	—	14	—	21	—	197	83	2.32
1955	8	9	28	17	11	3	—	10	—	10	—	94	57	1.65
1956	11	13	27	14	8	—	—	8	—	14	—	95	63	1.64
1957	11	18	31	15	14	12	—	18	—	24	—	143	73	2.—
1958	5	11	29	17	12	6	—	10	—	21	—	111	56	2.—
1959	9	5	36	14	11	7	—	12	—	20	—	114	50	2.28
1960	2	8	11	4	3	—	—	14	—	9	—	51	48	1.06
1961	9	7	12	7	2	—	—	11	—	27	—	85	46	1.87
1962	7	11	18	16	3	6	—	13	—	31	—	107	50	2.01
1963	2	8	10	3	—	5	—	12	—	15	—	55	33	1.60
1964	3	11	10	7	—	—	—	11	—	18	—	60	29	2.07
1965	4	11	5	6	—	—	—	13	—	11	—	45	32	1.40
1966	—	5	9	—	2	—	—	10	—	16	—	42	28	1.50
1967	1	2	2	2	1	—	—	12	—	9	—	29	19	1.52
1968	—	—	5	3	2	—	—	8	—	7	—	25	19	1.31
1969	—	3	5	3	2	—	—	10	—	6	—	31	19	1.60
1970	—	—	3	—	—	—	—	10	—	4	—	17	14	1.20
1971	—	1	1	1	2	4	—	12	—	8	—	29	15	2.—
1972	—	2	2	3	2	—	—	3	—	3	—	15	9	1.68
1973	—	—	—	3	—	2	—	—	—	2	—	7	6	1.17

Het laatste bewoonde ooievaarsnest in Friesland bij de heer D. J. Maat te Luxwoude/
Opsterland, mei 1972 Foto: L. Wolzak

Verloren gegane nesten

J. D. v. d. Waals, Harenerplein/Haren; Hertenkamp, Bellingwolde/Vrieschelo; K. Bouman, Niekerk/Oldekerk; H. Kleefstra, Ter Horne/Utingeradeel; Mevr. R. J. Riedstra, Rijperkerk/Tietjerksteradeel; Mevr. H. Scheper-Eising, Exloo/Odoorn; K. de Wagt, Steenwijk; Mevr. J. Olivier-Luyten, Wageningen; Ir. J. W. C. Baron van Dedem, Heino; Dedemsvaart/Avereest; D. Jansen, Warnsveld; Gorinchem het nest aan de Mollenburgseweg; H. F. M. de Boer, Voorschoten; de heer Zijderveld, Papendrecht; A. Cové, Sprang Capelle; H. Th. Wever, St. Oedenrode.

Nieuwe nesten

J. v. Buren (eigenaar het Overijssels Landschap), Balkbrug/Avereest.

Vernieuwde nesten

D. Maat, Luxwoude, met behulp van eigen personeel en 'It Fryske Gea'. B. Ensing, Bronnegerveen/Borger (zelf). R. Schrijver, Terwolde/Voorst (zelf).

Zwervende Ooievaars en op de trek

Meded. A. Peerenboom 25-3 in een weiland tussen Onnen en Zuidlaren, 1 ex. De heer Slijkerman deelt mede dat zich ongeveer 10 dagen Ooievaars in de buurt van het nest te Muiderberg/Muiden hebben opgehouden, zonder het nest te bezoeken. A. v. d. Kloet te Niekerk meldt, dat op 4-6 1 exemplaar even op het nest is geweest van L. Luursema te Niekerk/Oldekerk en 18-7 2 exemplaren, vliegend richting N.O. De heer Buiting te Veenhof/Gieten deelt mede 1 exemplaar te hebben zien overvliegen. J. Meegen te Zwinderen/Oosterhesselen zag 12-4 1 exemplaar in de R.V.K. te Veenhuizen

H. J. te Siepe, Harculo/Windesheim meldt: tussen 20 en 30 april een paar Ooievaars even op het nest geweest. Bij G. H. Luchtenbelt, Wapenveld/Heerde even een derde exemplaar bij het nest. 'De Telegraaf' van 16-8-1973 meldde: Winterswijk heeft sinds kort een unieke vogelgemeenschap. Het zijn 11 Ooievaars die zijn neergestreken in weilanden bij een boerderij aan de rand van de gemeente, in de directe omgeving van een waterzuiveringsinstallatie. Op 17-8 streken even over de grens bij Winterswijk 50 Ooievaars neer

A. Smit te Nunspeet meldt: 10-4-1973 1 à 2 exemplaren, Bredeweg te Hulshorst; 3-5 1 exemplaar op dijk van Zuid-Flevoland (J. v. d. Vegt) en 3-8 1 exemplaar tussen Wijhe en Zwolle (P. Barto). H. Wansing te Haarlo/Borculo meldt het volgende: medio mei 1 exemplaar in wel tussen Laren en Lochem (enkele dagen); begin mei 1 exemplaar in de Berkelwei bij Haarlo (korte tijd, eind juli) 2 exemplaren vliegen over langs de Berkel bij Haarlo. Medio augustus verzamelden zich 11 exemplaren voor de trek te Winterswijk, terwijl hun aantal steeds toeneemt. E. Hartman, Ameide, meldt dat incidenteel Ooievaars bij het nest zijn gesignaleerd, maar dat er niet genesteld is. J. C. Borstlap te Arkel deelt mede, dat 1 exemplaar

zich 4 weken heeft opgehouden op het dak van het gemeentehuis, maar niet op het nest is geweest (half juli - half augustus). L. A. Cové meldt, dat in zijn omgeving 2 Ooievaars hebben gevlogen. De burgemeester van Etten-Leur deelde mede, dat ongeveer half augustus een ooievaarspaar voor een halve dag werd waargenomen.

Een woord van hartelijke dank aan allen die door het zenden van hun gegevens het ook dit jaar weer hebben mogelijk gemaakt, dat dit verslag weer kon worden samengesteld. Wij hopen ook in 1974 weer op uw medewerking te mogen rekenen.

● H. L. Schullenburg, Marshallaan 321, Utrecht

LITTERATUUR:

- Bemmel, A. C. V., H. L. Schullenburg en J. J. Zweeres (1957).** De stand van de Ooievaar, *Ciconia c. ciconia* (Linné) in Nederland In 1956. *Beaufortia* 5, p. 187 - 204.
- Lulkinga, M. (1958):** Ooievaarsstade Rust had slecht broedseizoen. *Het Vogeljaar* 6, p. 63.
- Mörzer Bruyns, M. F. en S. Braaksma (1955):** De stand van de Ooievaar, *Ciconia c. ciconia* (Linné) in Nederland in 1950. *Beaufortia* 5, p. 32 - 43.
- Schullenburg, H. L. (1957):** Ooievaars hadden goed broedseizoen. *Het Vogeljaar* 5, p. 77 - 79.
- Schullenburg, H. L. (1958):** De ooievaarsstand in Nederland in 1958. *Het Vogeljaar* 6, p. 61 - 62.
- Schullenburg, H. L. (1959):** De ooievaarsstand in Nederland in 1959. *Het Vogeljaar* 7, p. 198 - 199.
- Schullenburg, H. L. (1960):** Somber nieuws over de ooievaars. *Het Vogeljaar* 8, p. 40.
- Schullenburg, H. L. (1961):** Ooievaars hadden 86 jongen in 1961. *Het Vogeljaar* 9, p. 283 - 265, 277.
- Schullenburg, H. L. (1962):** In 1962 vlogen er 106 jonge ooievaars uit. *Het Vogeljaar* 10, p. 449 - 452.
- Schullenburg, H. L. (1964):** Ook 1963 een rampjaar voor de ooievaars. *Het Vogeljaar* 12, p. 201 - 204.
- Schullenburg, H. L. (1964):** Ook 1964 een slecht jaar voor de ooievaars. *Het Vogeljaar* 12, p. 350 - 354.
- Schullenburg, H. L. (1965):** Ook 1965 was heel slecht jaar voor de ooievaars. *Het Vogeljaar* 13, p. 561 - 566.
- Schullenburg, H. L. (1967):** Weinig ooievaars in Nederland in 1966. *Het Vogeljaar* 14 - 15, p. 277 - 283 (dubbelnummer jaargang 14 nr. 6 en jaargang 15 nr. 1).
- Schullenburg, H. L. (1967):** Nog minder ooievaars in Nederland in 1967. *Het Vogeljaar* 15, p. 427 - 432.
- Schullenburg, H. L. (1968):** Iets minder ooievaars uitgevlogen in 1968. *Het Vogeljaar* 16, p. 648 - 654.
- Schullenburg, H. L. (1969):** In 1969 vlogen er iets meer ooievaars uit dan in 1968. *Het Vogeljaar* 17, p. 177 - 186.
- Schullenburg, H. L. (1970):** In 1970 vlogen slechts 17 jonge ooievaars uit. *Het Vogeljaar* 18, p. 371 - 376.
- Schullenburg, H. L. (1971):** In 1971 vlogen 29 jonge ooievaars uit. *Het Vogeljaar* 19, p. 629 - 634.
- Schullenburg, H. L. (1972):** In 1972 vlogen 15 jonge ooievaars uit. *Het Vogeljaar* 20, p. 229 - 235.
- Terlingen, H. en A. C. V. van Bemmel (1956):** De stand van de ooievaar, *Ciconia c. ciconia* (Linné) in Nederland in 1955. *Beaufortia* 5, p. 101 - 115.
- Zweeres, Ko (1953):** De ooievaar verdwijnt. *IVIO actuele onderwerpen* AO 461, 9, nr. 21, 22 mei, 16 bladzijden.
- Zweeres, Ko (1957):** De ooievaarsstand liep in 1956 niet verder terug. *Het Vogeljaar* 5, p. 4 - 9.

Wetenswaardigheden uit andere tijdschriften

In *Waddenbulletin* jrg. 8 nr. 4 geeft Th. Mulder in een uitvoerig artikel een interessant 'portret' van de Rotgans. Het artikel geeft o.a. belangrijke gegevens over de aantallen Rotganzen die in ons land overwinteren (gemiddeld 4000-4500) en over de totale aantallen in het gehele overwinteringsgebied. Ook uit dit artikel blijkt weer eens hoe belangrijk het open blijven van de Oosterschelde is. De belangrijkste pleister-

plaatsen in het Deltagebied liggen langs de Oosterschelde.

Het nummer bevat verder nog interessante artikelen als 'Kan ook de Oosterschelde nog behouden blijven' van Frans Boogaard, secretaris van het Comité Ooster-Schelde, 'Alleen het waddengebied? Natuurlijk niet' van H. Compaan, 'Het waddeiland Griend' van J. Veen, 'De Leybocht' van Christiaan Eisbein, 'De planning van de natuurbescherming in de Duitse Waddenzee' van dr. W. Erz en een groot aantal korte berichten.